

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno a příjmení studenta/-tky: Karolína Hejčová

Název práce: Vývojový vztah slovní zásoby a fonemického uvědomování

Vedoucí práce: doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Miroslava Nováková Schöffelová, Ph.D.

1. Formální stránka práce:

Po formální stránce práce víceméně splňuje požadavky až na občasné překlepy a nepřesnosti v citacích (např. u některých přímých citací (např. str. 13, 16 i jinde) není uvedena strana, někde zdroj zcela chybí).

2. Teoretické uvedení do problematiky:

Kapitoly jsou řazeny logicky, dochází k postupnému zužování tématu, což považuji za vhodnou volbu zacházení s teoretickým rámcem práce. Místy se objevuje vzájemná komparace jednotlivých autorů, což pozitivně hodnotím. Dále oceňuji krátké uvedení každé kapitoly, které shrnuje, o čem se v kapitole dočteme.

Pozitivně hodnotím schopnost zorientování se ve složité tématu Teorie lexikální restrukturalizace a oceňuji taktéž zahrnutí odborných zahraničních zdrojů a výzkumů v této části, což svědčí o tom, že se autorka tématu podrobně věnovala. Nicméně trochu tomu chybí určitá syntéza poznatků, která by vedla k nějakému shrnutí, které pomůže nezasvěcenému čtenáři pochopit, co znamená lexikální restrukturalizace. Vzhledem k tomu, že se jedná o stěžejní bod celé práce, **mohla by se autorka pokusit vysvětlit komisi velmi stručně a zjednodušeně, co je lexikální restrukturalizace a jakou roli v ní hraje fonemické uvědomování?**

Zároveň je v teoretické části řada nepřesností a nejasností. Některé kapitoly jsou nesourodé. Například v kapitole „vývoj fonologického uvědomování“ se přeskakuje od definice pojmu rovnou ke vztahu se čtením a znalostí písmen, dále ke vztahu se slovníkem, aniž by nezasvěcený čtenář chápal, kde a proč se tyto souvislosti berou, a teprve poté se znovu autorka vrací k vývoji schopnosti jako takové. Takový text působí zmateným dojmem a poukazuje na to, že studentka nemá dobře zvládnutou schopnost analýzy a syntézy teoretických informací do logického celku.

Některé pojmy jsou nedostatečně vysvětleny (např. fonemická identifikace a následné percepce na str. 17) nebo vysvětleny zmatečně či dokonce nepřesně/chybně. Např. na str. 16 označuje fonologické uvědomování za rovínu – není to rovina). Fonemické uvědomování není citlivost na základní stavební jednotky jazyka, tedy slova a fonémy (str. 17), ani schopnost manipulovat s jednotami na úrovni slabik, rýmů i fonémů (str. 18), ale týká se specificky fonémů. Definice fonemického uvědomování ze strany 18 dole naznačuje, že autorka nepochopila vztah pojmu fonologické a fonemické uvědomování nebo ho nedokázala správně vyjádřit. Proto kladu studentce otázku:

Můžete objasnit, jaký je rozdíl mezi fonologickým a fonemickým uvědomováním a v jakém jsou tyto dvě dovednosti vztahu? Které z těchto dovedností se věnovala ve vlastním výzkumu?

Některé formulace jsou velmi nejasné, zavádějící a nesrozumitelné. Mohla by prosím autorka zkusit vysvětlit, co znamená například věta ze str. 20: „*V raném předškolním věku začínají mít děti pojem zatím pouze o zvukové stránce slov.*“? **Jaký je zde význam slova „pojem“, „mít pojem“? A co přesně myslí „zvukovou stránkou slov“? Má to značit, že děti předškolního věku jsou schopny slovo chápat pouze po stránce „zvuku“ tedy zřejmě formy a ne významu?** Na jiném místě (str. 31) se vyskytuje formulace „*Pouze v rýmovací úloze si značně hrajeme nejen s písmeny, ale hlavně se zvukovou stránkou slov.*“ **Co přesně zde autorka myslí zvukovou stránkou slov? Jedná se v úloze skutečně o „hru s písmeny“?**

3. Metodologie:

Metodologická část bohužel neodpovídá požadavkům na bakalářskou práci. Chybí jasné vymezení cíle, výzkumných otázek či hypotéz. Cíle, otázky či předpoklady můžeme pouze dedukovat z textu „vymezení výzkumného problému“. **Má být formulací cíle věta „jsem se chtěla dopracovat k vypořádání souvislosti mezi slovní zásobou a fonematičtým uvědomováním“ Pokud ano, jakou otázku jste si kladla? Stanovila jste nějaké hypotézy? Jakou metodologii jste zvolila? Dokážete definovat, zda jde o kvalitativní či kvantitativní strategii výzkumu a jaké byly použity výzkumné metody?**

Část výzkumný vzorek popisuje proces zaškolení autorky v testech a průběh sběru dat, nikoliv popis vzorku, o kterém se ani dále nedozvídáme základní informace jako průměrný věk, pohlaví, eventuálně místo, odkud pocházejí. Postupně se pouze dočítáme, že se jednalo o 107/115/466 dětí („*Celkem jsem tedy pracovala s daty od 115 dětí*“ str. 29; na str. 34 pak uvedeno: „*Já jsem se však pro potřeby své bakalářské práce rozhodla pracovat právě se vzorkem 466 hotových testování, která proběhla mezi únorem 2020 a březnem 2021.*“). S jakým vzorkem, jak starých dětí a odkud tedy studentka v analýzách pracovala?

Podkapitola „popis procedury zpracování dat“ (až zbytečně) detailně popisuje práci s excelem (např. odkud kam v excelu byly kopírovány jaké hodnoty není pro čtenáře nijak důležité), naopak se nedozvídáme, jaké metody byly voleny pro práci s daty (až v sekci výsledky se dozvídáme, že zřejmě půjde o výpočty korelací mezi slovní zásobou a jakýmsi kompozitním skóre pro fonologické úlohy?)

Prosím autorku, aby pro obhajobu dopracovala a jasně formulovala

- Cíl výzkumu
- Výzkumnou otázku/otázky či hypotézy
- Jasný popis vzorku (minimálně kolik dětí bylo zahrnuto do analýzy, jaký byl jejich věk, pohlaví a oblast, kde byl sběr uskutečněn)
- Jakou výzkumnou strategii a výzkumné metody studentka zvolila a proč

4. Výsledky

Sekce výsledky odpovídá tomu, že nebyla nijak promyšlená celá metodologie výzkumu. Práce s daty ani následný popis výsledků bohužel neodpovídá požadavkům na bakalářskou práci. Prosím autorku, aby vysvětlila, proč a na základě čeho volila následující postupy: **Proč vybrala pouze nadprůměrné děti? Prosím o objasnění, na kterém místě je v práci vysvětleno proč a za s jakým cílem je volen tento postup. Na základě čeho (jakých teoretických konceptů či metodologických opor) zvolila autorka pro rozdělení výkonů**

děti v testech právě kategorie „Ideální“, „Průměr“, „Podprůměr“ a „Nadprůměr? Co pro autora znamená označení „ideální“ výkon?

„Úlohy rozpoznávání rýmů, slabik a hlásek jsem si sečetla dohromady, aby tvořily svou vlastní kategorii fonemického rozpoznávání“ **jedná se pak skutečně o „fonemické rozpoznávání“? Prosím o objasnění.**

Prosím o vysvětlení tohoto: *„Při korelaci jsem pak považovala za shodu, když se ve vysokých hodnotách objevilo stejné dítě ve slovníkové části a alespoň ve shrnuté části všech úloh fonemického rozpoznávání, ne-li v ideálním případě ve všech úlohách zároveň“* **Co znamená „ve vysokých hodnotách“ Jak autorka rozumí statistickému termínu korelace? „Zároveň jsou tu ponechané i ty děti, které kritérium korelace nakonec nesplnily“. Co myslí autorka kritériem korelace?**

Prosím o vysvětlení tabulky č. 3 – na základě čeho je hodnoceno dítě jako „splňující kritérium korelace“, **jaké hodnoty jsou považovány za „vysoké“ a proč?**

„Rozhodla jsem se nastavit si hranici překryvu hodnot na 50%“ – **na základě čeho?**

Prosím taktéž o vysvětlení grafu č. 2. Obávám se, že zde žádná korelace není zobrazena a zejména, že studentka neví, co korelace je, což značí i výrok z diskuse: *„Neočekávala jsem, že by korelace výsledků byla na 100 % shodná“*.

5. Etická stránka výzkumu

Ráda bych autorku upozornila, že data dětí je třeba důsledně anonymizovat a není etické uvádět v práci přesný název mateřské školy, kde byl realizován výzkum (v poděkování) a k tomu navíc jmenné kódy dětí s přesným vysvětlením toho, jak se kódy tvoří ze jména a příjmení.

6. Závěr

Na závěr bych ale ráda uvedla, že přes všechny kritické připomínky, studentka dokázala v krátkém čase zpracovat (respektive elektronizovat) obrovské množství dat, čímž výrazně přispěla k realizaci projektu, a za to jí patří velké poděkování. Práce samotná ale bohužel **nesplňuje** požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji **nedoporučuji** k obhajobě.

V Praze dne 26. 5. 2022

PhDr. Miroslava Nováková Schöffelová Ph.D.